

NET - EUROPSKA MREŽA ETNOGRAFSKIH I MUZEJA NA OTVORENOM

DAMODAR FRLAN

Europa je danas dom brojnih nacionalnih kultura i njihovih inačica. Stoljetni sukobi i miješanja naroda i kultura, te brojni utjecaji iz bližih ili udaljenijih krajeva, stvorili su prostor jedinstven po raznolikosti i bogatstvu tradicijskih kultura. Danas sve europske zemlje posvećuju veliku brigu njihovom očuvanju jer one najbolje svjedoče o vlastitom podrijetlu i identitetu. Tijekom posljednjih stoljeća, a napose posljednjih pedesetak godina, svjedoci smo nicanja brojnih etnografskih zbirki, muzeja, etno-parkova i sličnih institucija. Njihova se uloga postupno mijenjala, sukladno promjenama u načinu života Europljana. Danas to više nisu samo mjesta na kojima se čuvaju predmeti i dokumenti tradicijske kulture, već i mjesta gdje se oni sustavno proučavaju i prezentiraju javnosti. Sve veća pokretljivost suvremenog čovjeka, prije svega turista, njihova želja i potreba za upoznavanjem drugih kultura nameće ovim institucijama nove uloge i zadatke. Suradnja stručnjaka i institucija, razmjena izložaba i informacija sve je intenzivnija, no uglavnom sporadična. Potaknuti tim činjenicama, odnosno očiglednom potrebom za okupljanjem i organizacijskim povezivanjem etnografskih muzeja i muzeja koji se bave društvenom poviješću (Social History), odnosno stručnjaka koji u njima rade,

grupa muzealaca i etnologa iz nekoliko europskih zemalja odlučila je prije nekoliko godina nešto u vezi s tim i učiniti. Poticaj je došao iz Musée National des Arts et Traditions Populaires (MNATP) iz Pariza i između 1990. i 1993. godine uslijedili su radni sastanci u Parizu, Beču i Grenobleu na kojima je grupa stručnjaka-osnivača iz Francuske, Austrije, Njemačke, Belgije, Nizozemske, Španjolske, Portugala, Slovenije, Hrvatske, Grčke i Rumunjske pripremala okvir za kasniji rad i organiziranje jednog većeg skupa europskog značaja. Međutim, potrebno je napomenuti da za ovu inicijativu nisu postojali samo stručni razlozi. Činjenica političko-ekonomskog povezivanja i ujedinjavanja europskog prostora, odnosno potreba kulturnog i znanstvenog otvaranja i razmjene ideja i iskustava bili su ne manje važni za početak ove suradnje. Projekt je podržao i Međunarodni savjet za muzeje (ICOM), a u okviru priprema razmatrane su moguće teme kao što je izrada Povelje muzeja, osnivanje europskog udruženja (mreže), izrada tiskanog vodiča te računalne baze podataka o muzejima i stručnjacima. Nakon temeljitih priprema, u veljači 1993. godine, organizirana je u Parizu prva konferencija europskih etnografskih i muzeja društvene povijesti. Na trodnevnom sastanku u MNATP-u okupilo se oko 350 sudionika iz cijele Europe. Više od 80 priopćenja dotaknulo je mnoge važne i aktualne teme, a održan je i znatan broj okruglih stolova i diskusija. Glavne teme bile su uloga etnografskih muzeja u suvremenom društvu, očuvanje identiteta i razlika u Europi, odnos muzeja i

istraživanja, muzeološke prezentacije i posjetitelji muzeja. Zaključci Konferencije usvojeni na plenarnoj sjednici bili su da se pripremi Europska povelja etnografskih muzeja (što je povjereno predstavniku iz Hrvatske), te da se pristupi osnivanju europske Mreže (udruge) etnografskih muzeja.

Konferencija je u svemu bila vrlo uspješna što je urodilo željom i potrebom etnologa--muzealaca za ovakvim susretima. Slijedom toga odlučeno je da se 1996. godine u Bukureštu organizira druga Konferencija.

Sljedeći radni sastanak etnologa, predstavnika europskih zemalja organiziran je u listopadu 1993. godine u Bruxellesu i Arnhemu. Na tom sastanku razmotreni su rezultati i iskustva Konferencije u Parizu, pobliže su razrađeni njezini zaključci i predstojeći poslovi.

Ista grupa održala je sljedeći sastanak u rujnu 1994. godine u Bratislavi gdje je odlučeno da se započne s izdavanjem biltena "NET" koji bi trebao biti informativnog karaktera (obavješavanje o radu grupe, izložbama, događajima, inicijativama i sastancima), a načeta je i osjetljiva tema statusa buduće udruge (Mreže). Namjera inicijatora osnivanja Mreže bila je da ona postane Pridružena organizacija ICOM-a (Affiliated Organization). Međutim, unutar ICOM-a postojao je već Međunarodni komitet za etnologiju (ICME) koji se tome usprotivio. Problem je bio u tome što su članovi ICME-a uglavnom bili predstavnici muzeja u kojima su izložene zbirke neeuropskih kultura pa su drugi etnolozi bili slabo zastupljeni. Stoga je razumljivo što je inicijativa za osnivanje Mreže

europskih etnografskih muzeja naišla na velik interes i odaziv. Da se, ipak, formalno slične skupine ne bi umnožavale, odlučeno je da Mreža etnografskih muzeja djeluje kao radna grupa ICME-a.

Obavljeni su dogovori u svezi organiziranja Druge konferencije etnografskih muzeja u Bukureštu, a predložene su sljedeće teme: odnos etnografskih i drugih muzeja, stručno usavršavanje etnologa, restauriranje i konzerviranje, razmjena izložaba između Istoka i Zapada, etnografski muzeji i manjinske grupe, suradnja muzeja i stručnjaka, te etnografski muzeji kao mjesta pamćenja. Novi sastanak grupe NET, kako je cijeli projekt Mreže, biltena i konferencija nazvan, organiziran je u studenom 1995. godine u Sankt Petersburgu. Zbog znatnih troškova sudjelovanja sastanku je prisustvovalo malo članova grupe, no nastavljen je posao pripreme Konferencije u Bukureštu i razmatranja tekućih pitanja.

Bilten je u međuvremenu nastavio s povremenim izlaženjem u organizaciji kolega iz Belgije i Slovačke. Brojne, za muzej korisne i zanimljive informacije o događajima i inicijativama, našle su svoje mjesto na njegovim stranicama. Naklada biltena NET je 1400 primjeraka i šalje se u sve europske zemlje.

Stručnjaci MNATP-a u međuvremenu su završili posao na izradbi baze podataka i adresara etnologa i etnografskih muzeja u Europi.

Suradnici NET-a iz Europske unije poduzeli su korake kako bi se neki projekti NET-a financirali iz programa Raphael, prije svega bilten, ali i stručni sastanci.

Druga europska Konferencija NET-a održana je u svibnju 1996. godine u Bukureštu. U radu je sudjelovalo oko 175 sudionika iz 27 europskih zemalja. Osim obilaska više muzeja i etno-parkova sudionici su tijekom tri dana raspravljali u okviru tema i programa Konferencije. Posebno su bila zanimljiva izlaganja u sklopu okruglog stola na temu "Etnografski muzeji i etničke, kulturne i društvene manjine", a u svjetlu recentnih zbivanja i diskusija u Europi. Ključno pitanje bilo je kako bi muzealci mogli smanjiti sve raširenije pojave ksenofobije i rasizma. Ponudeno je nekoliko zanimljivih mišljenja od kojih bismo izdvojili ono Rossa Noblea iz Škotske, te Elisabeth Tietmeyer iz Njemačke koji objašnjavaju da su stavovi prosječnog Europljanina, pa čak i etnologa obojeni nasljednim svjetonazorima 19. stoljeća i suženim perspektivama (lokalno - globalno).

NET kao ideja, i ubuduće možda čvršća organizacija, ima svoje brojne zagovornike, a time i sigurnu budućnost. Na nama je da svojim sudjelovanjem doprinesemo njezinom dugom životu i uspješnom radu.

SUMMARY: NET - The European Network of Ethnographic Museums and Museums of Social History

Prompted by the need to bring together and organisationally link ethnographic museums and museums of social history, namely the experts who work in them, several years

ago a group of museum workers and ethnologists from several European countries, at the urging of colleagues from the Musee National des Arts et Traditions Populaires (MNATP) from Paris prepared a framework for organising meetings and for creating the European network of museums "NET". Between 1990 and 1993 meetings were held at which a group of founding experts prepared the first European conference. This initiative was driven by more than just professional reasons. The political and economic integration of Europe, that is to say the need for opening up culture and science, as well as the exchange of ideas and experiences, was just as important for the beginning of this co-operation, and the project received the support of the International Council of Museums (ICOM).

In February 1993 the first conference of European museums of ethnography and social history was held in Paris. The conclusions of the conference adopted at the plenary session were that an European Charter of Ethnographic Museums be prepared, and that the museums should begin work on establishing the Network of Ethnographic Museums "NET".

At the meeting in Bratislava in 1995 it was decided to start publishing the informative bulletin "NET".

The second European "NET" Conference was held in Bucharest in May 1996 with 175 participants from 27 European countries. The next meeting of the "NET" group is planned for autumn of 1997 in Slovenia. As an idea, and in the future perhaps as a firmer organisation, the "NET" has its numerous supporters, and a secure future.